

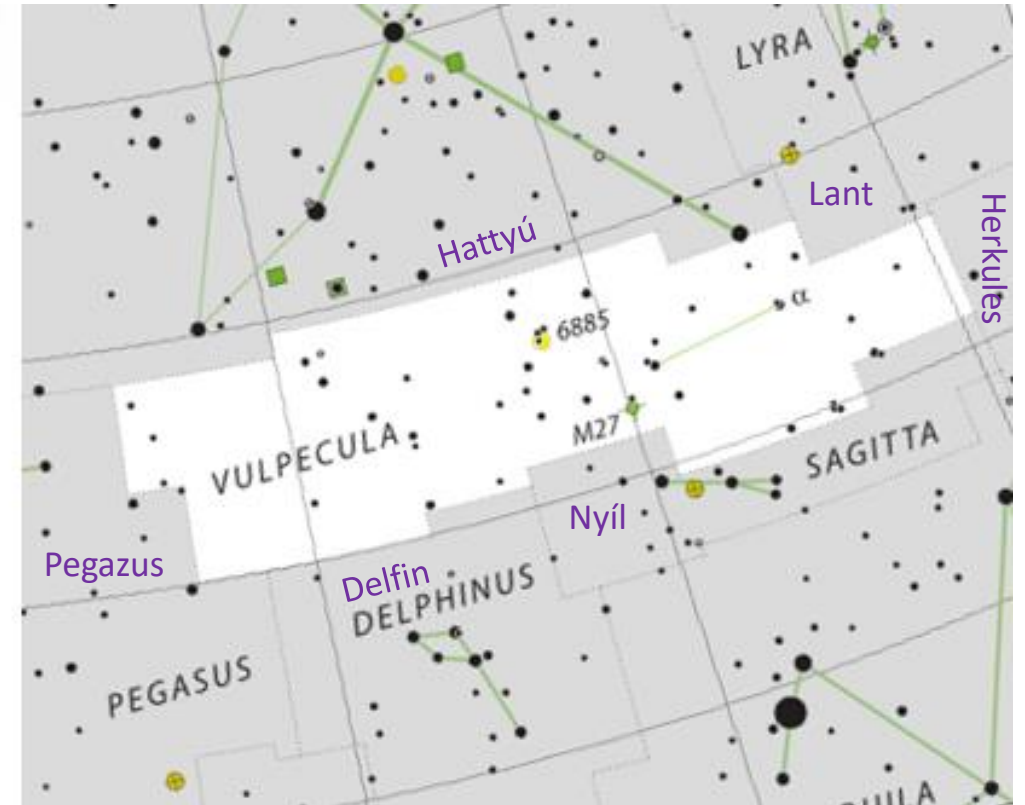
Az északi „törpecsillagképek”:

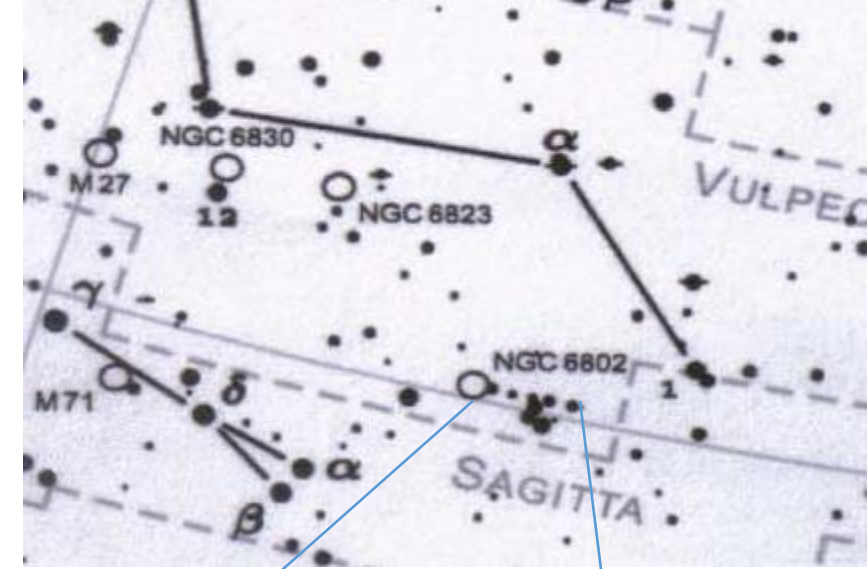
Kis Róka

4 ^m	5 ^m	6 ^m
2	23	46

- Latin: **Vulpecula**, birtokos: Vulpeculae, rövidítés: Vul
- Méretbeli rangsor: 55. (268°², 0,65 %)
- Eredet: Hevelius (1687)
- Láthatóság Magyarországról: február – december

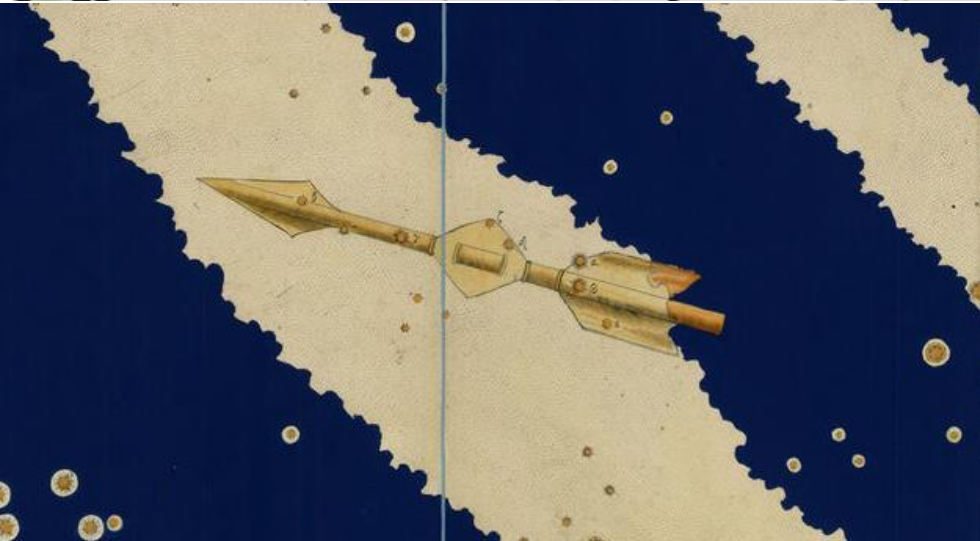
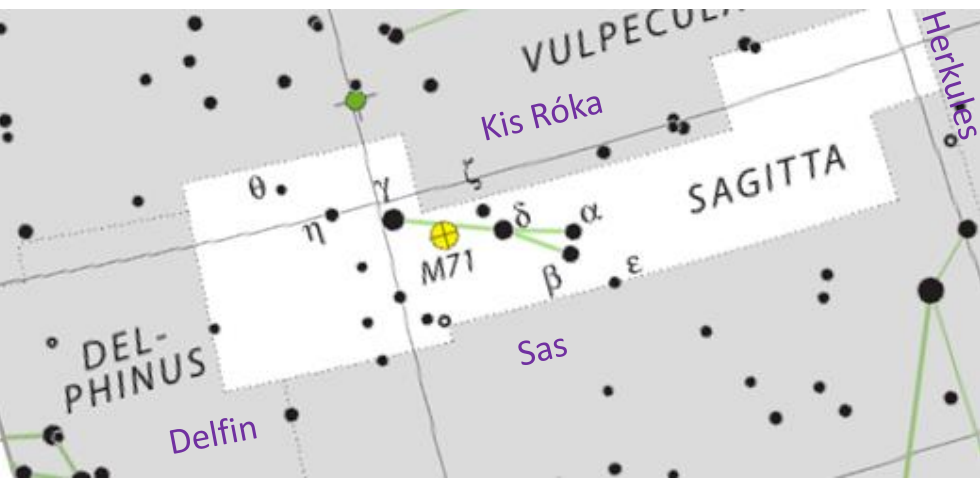
- Eredetileg róka és lúd (Anser) egy csillagképben, de a lúd mára kikopott
- M27: Súlyzó-köd: az elsőként felfedezett planetáris köd (1764)
  - $7,5^m$ $\rightarrow$ kisebb távcsővel is könnyen látható
- Sarkában a „vállfa” aszterizmus (Brocchi-halmaz)
- az első pulzárt itt fedezték fel (1967, Jocelyn Bell)
  - 1,34 s-os szabályos rádiójelek $\rightarrow$ forgó neutroncsillag
  - (1982: itt fedezték fel az első milliszekundumos pulzárt is)

Nyíl

4 ^m	5 ^m	6 ^m
5	3	19

- Latin: **Sagitta**, birtokos: Sagittae, rövidítés: Sge
- Méretbeli rangsor: 86. (80^{o2}, 0,19 %)
- Eredet: görög (Ὀϊστός (*Oisztosz*))
- Láthatóság Magyarországról: február – december

Görögök: halvány és apró, de jól azonosítható

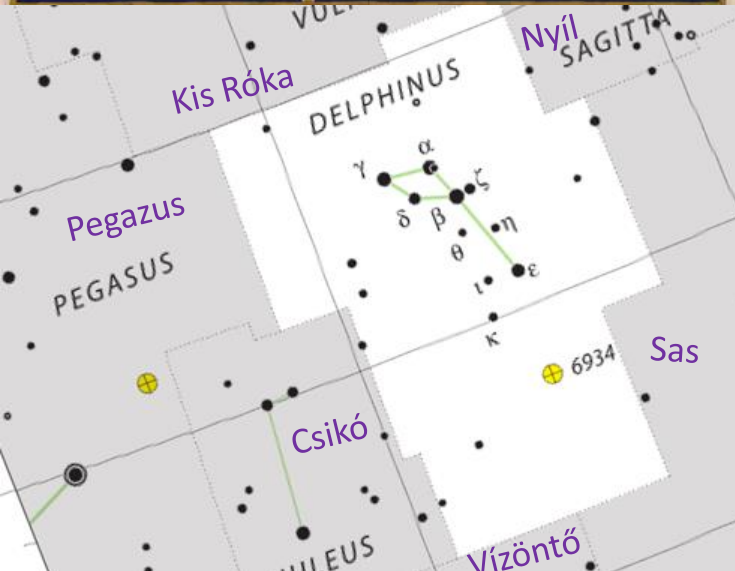
- Aratosz: „magányosan, íj nélkül”
- Eratoszthenész: ezzel ölte meg Apolló a Küklopszokat, akik fiát, Aszklépioszt villámokkal sújtották Zeusz parancsára (← Kígyótartó)
- Hyginus: ezzel ölte meg Héraklész a sast, amelyik Prométheusz máját ette (büntetésből, mert az emberek megteremtéséhez ellopta a tüzet)
- Germanicus Caesar: ez Erósz nyila, amellyel vágyat ébresztett Zeusban Ganümedész iránt (← Sas, Vízöntő)

M71: laza gömbhalmaz (sokáig nyílthalmaznak hitték)

Delfin

4 ^m	5 ^m	6 ^m
5	7	32

- Latin: **Delphinus**, birtokos: Delphini, rövidítés: Del
- Méretbeli rangsor: 69. (189^{o2}, 0,46 %)
- Eredet: görög (Δελφίν)
- Láthatóság Magyarországról: február – december

Görög:

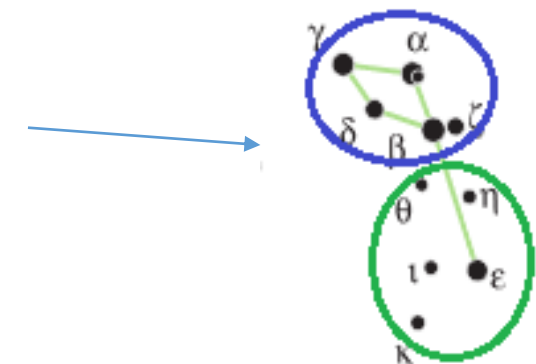
- Poszeidónnak, a tenger istenének hírnöke: ő nyerte meg Amphitritét, a Nereidát Poszeidónnak feleségül
- vagy: a költő Ariont mentette meg, amikor utastársai a hajón meg akarták ölni

Kínai:

- egy pár tük: **száraz és kemény** vs. **puha és rothadt**

Csillagok:

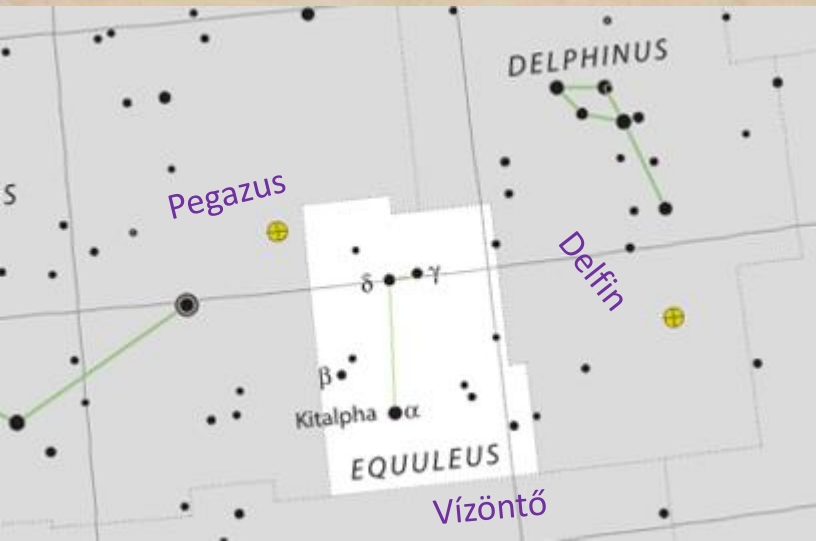
- α és β Del: Sualocin és Rotanev
→ visszafelé: Nicolaus Venator: egy palermói csillagász latin neve

Csikó

4 ^m	5 ^m	6 ^m
2	3	10

- Latin: **Equuleus**, birtokos: Equulei, rövidítés: Equ
- Méretbeli rangsor: 87. (72^{o2}, 0,17 %)
- Eredet: görög (ἵππου Προτομή (*Hippou Protomé*) – „ló eleje”)
- Láthatóság Magyarországról: március – január

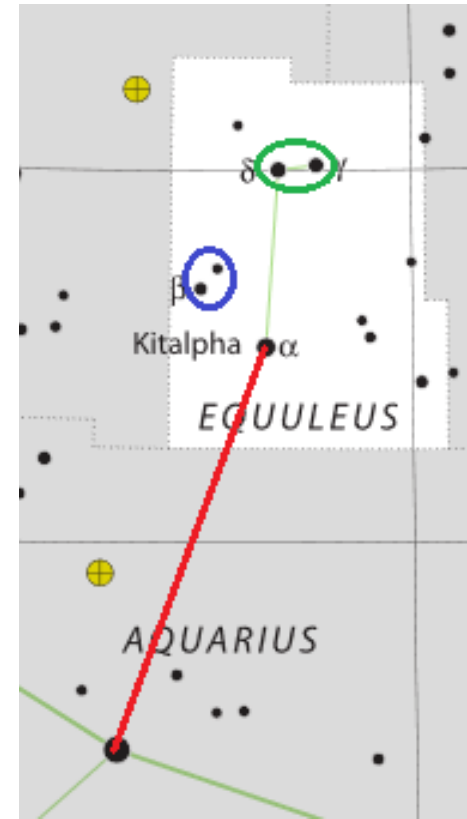

Görög

- Aratosz még nem ismerte
- feltehetőleg Hipparkhosz találta ki („Ló eleje”)
- nincs jelentős görög-római legenda

Kína

- α Equ és β Aqr: „Üresség”
– a 11. holdház, a halál és gyász szimbóluma
- utána 2 pár bíró
(helyes/helytelen, szerencse/szerencsétlenség)

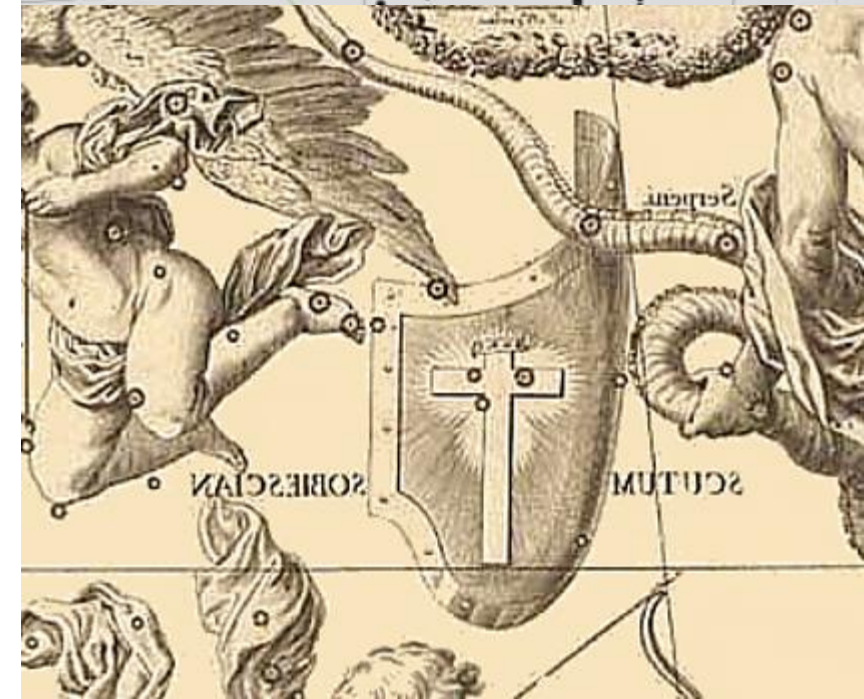
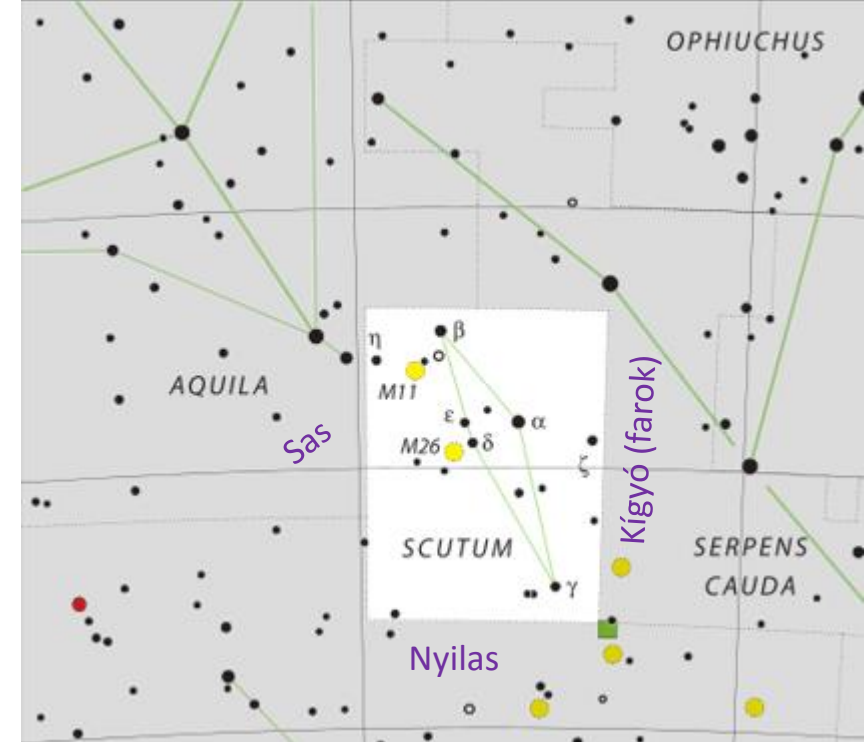

Pajzs

- Latin: **Scutum**, birtokos: Scuti, rövidítés: Sct
- Méretbeli rangsor: 84. ($109^{\circ 2}$, 0,26 %)
- Eredet: Hevelius (1684)
- Láthatóság Magyarországról: február – november

4 ^m	5 ^m	6 ^m
2	9	21

- a Sasból szakadt ki
- eredeti: Scutum Sobiescianum (Sobieski pajzsa)
- az egyetlen mai csillagkép, ami politikai motivációból származik
- (H. példaképe E. Halley Robur Carolinum-ja volt, de az már nem él)
- alig maradt meg: Flamsteed és Baily kihagyták
- Kína: piacfelügyelők; vagy harci sisak

Objektumok

Csillagok

- δ Sct: kékesfehér óriás 200 f.é-re
  - a δ Scuti típusú változók („törpecefeidák”) prototípusa: kisebb, halványabb pulzáló csillagok, Tejúton belüli távolságmérésre
  - kb. pont erre tart $\rightarrow$ 1,3 millió év múlva 10 f.é-re lesz, és igen fényes ($-1,84^m$)
- UY Sct: vörös szuperóriás (M4Ia) 9500 f.é-re, $1500-2000 R_{\odot}$ $\rightarrow$ a legnagyobb ismert csillag

Mélyég

- M11, Vadkacsa-halmaz: gazdag nyílthalmaz (3000 csillag)
- M26: nyílthalmaz
- NGC 6712: gömbhalmaz
- IC 1295: planetáris köd

+ a Pioneer 11 űrszonda ebbe az irányba halad

viszi az üzenetet $\rightarrow$

